

.Editita en 2019

Epistolaro da Ido-Poeti

Andreas Juste
Letri 1978-1998

Louis Pascau
Letri 1977-1982

Preparis
Tazio Carlevaro

Editerio
Hans Dubois, Bellinzona (Suisia)

Indexo dil kontenajo

Indexo dil kontenajo	2
Introdukto por la lekteri	4
Letri da Andreas Juste	1
/1978/	1
Recevita 8.8.1979/	3
Agosto di 1979.....	4
Gilly le 28 de Novembro 1980	6
Gilly 29.a di decembro 1980.....	7
17-a di Marto 1981	9
En mayo di 1981	11
8.12.1982	12
En Aprilo di 1983	13
6. Septembro '83.....	14
En aprilo di 1984	16
En majo di 1994.....	17
6060 Gilly, 9.a di januaro 1985	18
Privata letro.....	18
29.4.1985	21
/1988/	23
En Oktobro di 1989	24
En novembro di 1989.....	26
1.3.1990	27
En julio di 1990	28
/3 agosto 1990/.....	29
/Anexita letro/ 3 di agosto 1990.....	30
En Novembro di 1990.....	31
En januaro di 1991.....	32
En septembro di 1992	33
En januaro di 1994.....	34
En septembro di 1996	38
En septembro di 1997	39
En Oktobro di 1997	40

/Aprile 1998/.....	41
En Mayo di 1998	42
En mayo di 1998.....	43
Letri da Louis Pascau.....	44
St Nazaire, 5.11.1977.....	44
St Nazaire, 26.3.1981.....	45
St. Nazaire, 29.3.1981.....	46
St Nazaire, la 18-a di aprile 1981.....	47
St Nazaire, la 16-a di mayo 1981.....	48
St Nazaire 20.5.1981.....	49
St Nazaire, la 29-a di mayo 1981.....	50
St Nazaire, la 30-a di mayo 1981.....	51
St Nazaire 19.X.1981.....	52
St Nazaire 20.12.1981.....	53
St. Nazaire, 12.9.1981.....	54
St Nazaire, la 30-a di decembro 1981.....	56
St Nazaire, la 26-a di januaro 1982.....	57
St Nazaire, 26.IV.1982	58
St Nazaire, la 10-a di mayo 1982.....	60
St Nazaire, 12.VII.1982.....	61
St Nazaire, 26.VII.1982.....	62
St Nazaire 12-VIII-1982.....	63
St Nazaire, 29.9.1982.....	64
St Nazaire, 7.12.1982.....	65

Introdukto por la lekteri

Da Tazio Carlevaro

Kad arkivi e kreiveso havas relati reciproka? Yen ne tro desfacila questiono. Certe, la nasko di artala kreuro esas nur parto dil kreivesala mekanismo. Kreuro esas mikra o granda parto, qua venas pos longa periodo di inkubacado. Di ca inkubacala periodo restas ofte nur arkivala pruvi. Qui indikas voyo, eksploro, intenco, medito, laboro. Qui generos l' artala produkturo, kande la tempo esos matura. Ofte, l' arkivala materialo permisas plu bone konocar vivo, interesi, vidopunti di artisto, ne nur la cintilo qua brilas en la instanto dil kreo. To esas vera por sciencisti, poeti, piktisti, ed anke politikisti.

To do es vera anke por homi, qui okupis su pri kulturo en Ido. Pri literatural kreado en ta linguo. Quin me bone konocis, mem dum longa periodo. Andreas Juste e Louis Pascau. Kande li desaparitis, nam Atropo indikas la vivo-fino anke a homi importanta, e mem a poeti, me decidis, ke me probos kolektar la letri e la nepublikigita materialo, quin li sendis a me. En 2010 me komencis ta laboro.

Mea projekto esis tamen kelke plu richa. Me volis preparar la kompleta verkaro di amba poeti. Tro ambicioza tasko. Certe, pri e da Juste me havas granda materialo. Min granda materialo pri e da Pascau, ma tamen la projekto esis posibla. Regretinde, tempo, saneso, e l' intereso dil publiko ne esis favoroza. Amba familii ne konsentis kunlaborar. Anke mea demando al Idistaro ne recevis granda respondo.

Sola posibleso, esis salvar to quon me ankore posedas. Pro mil kauzi debata al vivo, i.a. la ofta translojigi, me nultempe povis konservar oportuna arkivi. Regretinde, multo desaparitis. Me ne oblivias, ke me korespondis kun Andreas Juste kande me evis ne plu kam 16-17 yari. Me esperas, ke amba autori konservis kopiuri dil sendita letri, e ke studiero di proxima epoko trovos intereso e plezuro en la studio dil arkivi di la du autori.

Me ofras hike ca letri al hodia Ido-lekteri, kom restanta parto di naufraginta korespondado, kun la prego, ne facar mea erori. Quan me regretas. Supozeble mea

sola justifiko esas, ke dum mea yuna evo ne existis komputori. E la papero okupas granda spaco.¹

En aprilo dil yaro 2019-ma

---

¹ Me dankas s-ro Gonçalo Neves, qua donis bela formo a ca texto.

Letri da Andreas Juste

/1978/

X Sioro T. Carlevaro, Bellinzona.

Kara Amika Samideano,

Danko pro vua bona letro. Nu! pasas la tempo! Multa yari ante nun vu esis yuna studento e ja vu donis a me kurajo por facar mea verko.

E nun vu es patro di tri filii, e me divenis oldulo.

Ya me koncias ke poka yari esas hike por me; pro to me vol esforcar parfinar mea verkaro. Ka me sucesos? Espereble!

Me joyos pro ke la “Bunta Garbo” plezas a vu. La nexta libreto kontenos la “Voci di Saji” quin me certe preferas, nam kela de ca tradukuri (inter altri, de Mistral) semblas a me ipsa quaze lingual virtuoza. Vu judikos!

Ultre lo la duesma “medito pri l’ Idistaro” (prefaco dil duesma tomo dil Antologio) prizentos la kerno di mea longa pensadi e studiadi. Me ya esforcis kelke komprenar la developo di Linguistiko, dum la periodo pos la morto di Couturat. Plez pardonar se kelkan de ta mediti vu forsan ne povos aprobar.

Pose me intencas editar mea cetera verki, inter altri l’ Epistoli e la Satiri.

Tale me realigos mea skopo, dezirita 20 yari ante nun: klasika verkaro en Idolinguo (ensemble 1000 pagini de poeziii). ed samtempe reflektos di mea propra mondo-percepto (ofte pasable nuancoz, unesmavide mem kontrea, pro mea vidpunto dil unio di la kontrasti). Lo esis quaze busho, plu vere kam arboro. Kad existas altra tala kazi en Interlinguistiko? Me tote ne savas.

Omnakaze lo helpis a me, sur psikala tereno.

Profesionale ya lasta yari esas a me tre desfacila, forsan e mem probable pro ne-adapteso ye la cirkondanta cirkonstanci.

Hike la mental medio divenas xxxx: l’ odio kreskas, artificale agitata, kontre Flandria. E tal odio esas a me quale dorno en kordio. Vidar patrio shirata, lacerata, dividata, vundata, lo es leda spektajo. E mustar tacar pri lo es hard afero. Me divenas do, plu multe kam anteriore, stranjero en propra lando.

Vu tale plu bone komprenas ke Ido-kompozos esas a me utila konsolaco.

Pos ica mikra konfidenco, me pensez a vu ipsa.

Certe vu povos ank esar util a privata klientaro; e vu devas sparar vua saneso. Ma tamen por l' avantaĵo di multi lo forsan esos domajo. Ni regretende vivas en stranja mondo. Ni ne povas plear la rolo por quo ni forsan destinesis.

Couturat ne sufris pro tala problemi, ma lu mustis luktar, quankam il esis pacema serchero. Pri lua destino me ofte pensas kun emoco.

Anke pri vua propra skopo en Interlinguistiko me ofte meditas, e nun me devas aceptar l' ideo, ke me mortos sen konocir ol!

Ma lo ne povas nocar ye l' amikal gratitudo quan me havas e sempre havos.

Sempre me pensas ke Interlinguistiko esas quaza silvo, vel foresto, qua kontenas multa sekreta kaverni. Vera mikrokosmo. Tante mult es forci admirebla, tanta faliis, tanta nociva sucesi, e tanta nobla perisi!

Bona temo por vu, qua povas regardar de diversa vid-punti. Sed anke vu ipsa ne povou revelar la rezulto di vua studiadi.

Stranjisima mondo.

Hike koram me, multi en vasta taverno serioze kartludas! Li semblas sen sicii. Kad me nun envidias tala quieteso? Ed altri, studenti, sur la strado, "demonstras" o plu exakte en ido: manifestas, kun afishi "Kontre restriktio di la studi-hori"!! Stranje! nam hie laboristi manifestis por restriktio di labor-hori. Teoriale li omna es justa forsan.

Basta! m nek povas nek volas nek darfas reformar la mondo.

Amikal e dankoza saluto

Andreas Juste

Recevita 8.8.1979/

A Sioro Carlevaro

Bellinzona.

Kar ed Estimat Amiko,

Forsan vu ja recevis nun la triesma tomo dil Antologio. Grand esas l'espero mea, ke vu ne shokesos da mea "Linguala meditati", e forsan mem povos aprobar certena punti.

Segun la judiko da S° Bol, konocata faktin me studiis de nova vidpunto e do me adportis utila nocioni. Irgakaze lo es la rezulturo de longa serchi, analizi e pensi, e certe profunde sincera.

Me regretas, ke me devas e mustas vendar l' exempleri, ma lo es necesa por posibligar cetera edituri ja preparita. Ma danke a helpo de meceno (di qua la nomon tu divinas) me povas vendar oli po tre chipa preco (qua es la kusto dil bindo e dil sendo) 292 B. fr.

Se tu konsentas sendar a me ta sumo per postal mandato tu permisos a me pagar la bind- e sendo-kusti.

Plez pardonar, ke me uzis segun regional kustumo la "tu" vice la "vu". Subite me konciis lo, ma tro tarde.

Expektante vua judiko, mem sen tot aprobo, me sendas maxim amikal saluto.

Andreas Juste.

Agosto di 1979

A Sioro Tazio Carlevaro,

Kar ed estimat Amiko,

Danko pro vua letro, danko pro vua jentila laudi, qui esas utila por me, specale nun, nam mea spozino jacas en hospitalo pro grave ciatiko e me vivas do en familial sicii.

Danko anke pro la libro quan vu sendos a me: certe me studios ol atence.

Danko certe anke pro vua sincera kritiki: oli esas utilisima por me.

Unfoye ja, pri la Satiro “kontre la Kontesteri” vu skribis a me vua opiniono: me did egardar ol, e pro to me kompozis long introdukto (qua kontenas cent versi) por evitar la posibla miskompreno, qpri qua vu skribabis.

Cafoye anke me vol egardar vua kritiko:

Yen l’ afero:

Voluntez kredar ke mea skopo pri la punto, pri qua vu skribis, nule es diminutar la meriti di Zamenhof. Kontraste, mea deziro esas demonstrar, segun ideo da Lorenz e da Couturat, ke ni povas konstatar KONVERGO en Interlinguistiko (e pose, l’ obstakli qui impedis la realigo di ta konvergo).

Ma ka tal konvergo venis de direkt influo, kan ol venis de koincido (qua esus takaze ne-koncial konvergo)? Omnakaze lo esas importoza fakto.

ma, por evitar denove miskompreno pri l’ intenco di me, me devas plu profunde studiar, segun vua bon objectiono, la prim-esp° de yari 1878 e 1881 (Lingve Uniwersala e Lingvo Universala).

Tale me povos eventuale en la sequonta oparto di la Linguala Meditadi, korektigar o kompletigar la hipotezo.

Lo ne chanjas la teorio di la Konvergo, ma lo montros la loyaleso di mea studiadi, pri qua certe vu ne dubitas. Ulte lo, me anke deziras savar ka ta konvergo esis spontana fenomeno, kad ol esis, kontre lo, rezulto de partal influi. Pose me anke deziras observar l’ influo de antea projeti, quan me “flaras” ma pri qua me ne havas dokumenti.

Ma kad esus posibla obtenar prunte la verko da Waringhien (1959) qua studias la prim-Esperanti?

Kompreneble, segun mea vidpunto, to es nur detali, ma ne konsentas ke mem la detali must esar exakta.

Ma mea “Linguala meditadi” esas reale “meditadi”, frukto de 20 yari nun. Me parvenis lente til la konkluzo yena: linguala konvergo existis, ma psikologia e socio-psikologia tendenci esis obstakli, inter qui, evidente, la miti, pri qui me ja longe skribis.

Ma pluse me jus deskovris “sofismo” pri la pseudo-naturaleso. Me traktas nun ta temo por artiklo por la revuoeto di la Sueda Samideani. Me mem kelke shamas pri lo ke, erste pos tanta yari, me tandem deskovris sofismo tante klar ed evidenta. Vu lektos pri lo.

Voluntez aceptar mea kordial saluti.

Andreas Juste.

Gilly le 28 de Novembro 1980

Rue des Hayettes, 9

A Monsieur Tazio CARLEVARO

à Bellinzona (Suisse)

Cher Ami,

votre référence: TC/tc

J'ai bien reçu votre lettre du 24 Octobre et je vous remercie.

Avec plaisir j'accepterai, si on me le propose aux conditions dénoncées, de donner durant une semaine des cours sur la littérature en Idolinguo, et cela en Ido et/ou en français.

Le sujet serait traité dans un esprit linguistique et littéraire, sans aucune polémique, bien entendu.

Quant à la période à choisir, il est préférable que ce soit juste avant ou juste après la réunion prévue pour les Idistes en Suisse, car je voyage peu et avec difficulté, et je ne pourrais pas faire deux voyages en Suisse, en la même année.

Veillez croire, je vous prie, à mes sentiments les meilleurs.

Andreas Juste.

Gilly 29.a di decembro 1980

Rue des Hayettes, 9

A Sioro T. Carlevaro en Bellinzona.

Kar ed estimat Amiko,

Pro ke vu skribis a me per la franca linguo me tale anke agas pro supozar, ke vu montros la mea letro, ed anke pro ta motivo me skribas quaze “oficale”.

Nun hike, private ed amikale me donas a vu kelka pensi.

Unesme a vu me konfidas, se vu ipsa judikas ke ta kursi pri l’ Idolingua literaturo povos esar utila por l’ Idistaro, o forsan helpos a supresar ancien obstakli psikologial.

Pri la temo traktenda ya certe me studiadis dum multa yari e me preparas nun “Historio dil Idolinguo”, qua kontenos inter cetera chapitri, studiuro pri literaturo.

Segun mea tendenco, quan vu bone konocas, me serchis poka pri l’ afero di la Delegitaro, quan me konsideras nur cirkonstancal epizodo, di la nasko, ma multe pri la preparo de 1894 til 1908 ed la developo, de 1908 til 1914, tale periodo di 20 yari, dum qua l’ intelektal esforci esis imensa.

Ma nun, kontraste, tristigant ideo kelkafoye opresas mea mento: kad l’ Idisti esas quaze l’ epigoni di ta ciencozi? li certe sucesis posvivar e mantenar l’ utensilo, ma ka li ne perdis kontakti kun linguistiko?

Tamen en la Konfero di Namur eventis bela chanjo: vu desfacile povas imaginar la seriozesos dil exameni por la docer-diplomo, e la zelo dil examenati. Ya la Konfero en Namur esis afero tote ne-previdebla, mem dal optimisti, kelka yari ante nun! Ma quo permanos de to?

Se me audacas skribar pri me ipsa, dum du yardeki me kompozis poemi, samtempe pro propra pulsado, e por donar a l’ Idolinguo klasikajo: nek Volapük nek Interlingue, nek Interlingua mem havas talo. Ulte lo me kompilis Antologio: necesa bazo lingual e historial di l’ Ido-movemento.

Nun me deziras helpar ad altra tasko: definar en Ido la necesa vorti di linguistiko: exemple: semiologio, semiotiko, semantiko, fonetiko, fonemiko, diakronika, sinkronika e tanti quanti.

Ma por to ni devas prizentar a l’ Idistaro kelka nocioni pri la nuna linguistika tendenci. L’ Idisti ya ne darfas pensar, ke cienco haltis en yari 1914, kande Couturat mortis. En la prefaco dil duesma tomo dil Antologio, me ja preparis prudente tal laboro. Lo esas ya profano qua explikas a profani, ma se mem esas erori, lo precipua esas genitar intereso (eventuale por korektigar l’erori).

Pro ke pro ta motivo me duras studiar, me redaktis artiklo pri la temo: “Whorf-Hipotezo ed Idolinguo”. Kad ol povos aparar en la specala numero di vua buletino di

S.U.L.I.? Me preferas, nam en Progreso¹ kelkafoye on “cenzuras” stilo, o plu exakte: on “cenzurus” mea stilo; or en tal artiklo e pri tala temo nul asterisko e nul modifiko esus tolerebla.

E nun, ante finor, me pregas, ke vu voluntez komprenar amikale, ke dum longa periodi me quaze mustas cesar korespondar.

Certe lo ne devenas de manko por intereso, vel por amikeso, nam me cesas takaze preske irga korespondado kun Idisti; lo esas traito, quan me ipsa ne sucesas explikar. Dum ta periodi ofte me duras kompozar o studiar, e kande me korespondas, kontrale me desfacile kompoz o studias. Forsan, vu qua plu bone kam me konocas la homala psiko, vu komprenos lo. Kad tal atitudo esas ecepto, kad ol generale trovesas? me tote ne savas.

Omnakaze, me sendas a vu mea, e nia tre kordial saluto.

Andreas Juste.

---

¹ inter altra punti, me desaprobos la pseud-akuzativo dil atributi adjektiva: “astonivan esas la fakto” exemple shokas me gravissime. Quante plu multe me studias la stilo da Pesch e lua Dicionario, tante plu certe me judikas ol pedanta. S° Bol, experto pri lingual eleganteso, simile opinionas.

17-a di Marto 1981

A Samideani Carlevaro e Bosshard

Kar amika Samideani,

Pos recevir la recenta letro da S^o Carlevaro a S^o Bosshard, me dankas a vi amba tre sinderamente:

De multa yari per diversa manieri vi helpis a mea esforcis e pro vi me sucesis obtenar kelka rezultaji, qui espereble profiti al Ido-movimento.

Nun yen, por plu profunda kompreno di mea skopi:

Bale me konciis, ke on ne povas sucesar per polemiki kontre cetera L.I. (Tala polemiki esis neesa, ma nun on devas konstruktar).

(Yen parentezo: kand on difinas su ipsa nur per kompari ye altri, on perdas sua propra identeso. To esas facile komprenebla da me, pro l' exemplo dil desfelica populo Walona, qua sesmpre komparas sive ye la Flandri (kun odio) sive ye la Franci (kun naiv imito) e qua pro to perdas sua propra karaktero, tre regretinde segun mea penso.)

Do nur per sua propra konstrukto l' Ido-linguo povas montrar sua specaleso, plear sua propra rolo, e meritar permanar.

Yen do:

1. Me sucesis kompozar verkaro, qua formacus dika libro (regretebla ne imprimebla pro la manki a pekunia moyeni) ma que segun espero mea, trovos sua plaso en historio dil Interlinguistiko.
2. me kompilis du tomi (e preparas la triesma) dil Antologio, por konservar la traci dil imensa laborado dil Idistaro, e probable salvis kelka texti ne konocit o desaparinta.
3. tandem me konciis ke to ne povas suficar. OPORTAS RI-LIGAR IDO KUN LINGUISTIKO segun l' exemplo di Couturat, Liesche, Ostwald ed c.

(Yen altra parentezo: pri mea propra verki, me preske parfinis la tasko, me ne plus devas kompozar ma publisar. Me preparis altra du verki, nome "Doco dal Arkani" e "Letri ad Erasmus", ma ta du verki esas tre personal e quaze privata, nur por tre poka lekteri, do preske exter la skopo ipsa, prefere por altra skopo, qua ne koncernas direte Ido nek L.I.)

Me rivenas nun ye la triesma punto:

de du o tri yari me studias multa teorii di linguistiko.

La projekto docar en La Chaux de Fonds evtas do tre oportune.

Ma me mustas prepara plu hastoze kam previdite.

Por to me mustas ofte voyajar til Brussel, por studiar en la “Bibliothèque Royale” (to esas la nacionala librerio) libri ne trovebla hike.

To kustas, e, vi savas o divinas lo, me vivas povre.

Yen la motivo, pro quo me ne povas refuzar la sumo jeneroze ofrit a me por la kursi en La Chaux de Fonds. To esos nul profito por me, ma nur kompenso, per altra vorto rimborso.

Segun intenco mea, ta kursi povos esar utila por l’ Ido-movemento.

To esos nula direta propagado; kontrale to esos serioza studiuro. Me probos montrar, ke Ido servis por l’ expreso literatural a vera skripteri. Me anke deziras montrar, ke Ido servas ne nur por amikaro e konferi joyoza, ma povas adportar ulo por ti, qui studias la problemi di la homi koncerne linguo e lingui.

Voluntez kredar, ke me probas agar kom serioza serchero, forsan exter la kustumala voyi, ma kun sincer intenco.

Tre amikala por vi amba.

Andreas Juste.

Plu personale me dankas pro tua letro por S^o Bosshard. Tu komprenas mea intenci. Tre kordiale.

Andreas J.

En mayo di 1981

Kar ed Estimat Amiko,

De Sioro Pasko me recevis letro, per qua il savigas a me, ke vu deziras biografial notico pri me.

Satisfacante segun posibleso me redaktis e sendis kurta notico “ne-biografial” di qua vu trovos en ica kuverto kopiuro.

Vu probable komprenos adminime parto, di to quon me tale probas expresar. Pro to me pregas, ke vu ne chanjas ta kurta notico.

Pose me redaktos por vu plu longa notico, konfidentala por vu, per qua me probos adjuntar detali. Tale vu komprenos mem plu klare kam me ipsa, quale me guidesis preske nekonciale til Interlinguistiko e poezio.

Lo forsan ne grave importas, e tamen lo esas kazo inter cetera kazi. Interlinguistiko esas ya mikrokosmo, en quo trovesas multa divers e kelkafoye mem stranja kazi.

Plez aceptar nia kordial saluto.

Andreas Juste.

8.12.1982

Kar ed estimat amiko,

Pos la neobliviebla jorni en La Chaux-de-Fonds, me trairi griza periodo. Tro multa profesional labori, sicii pri saneso, febleso korpala e psikala e forsan financaj problemoj esis la kauzo.

Denove me do esis en stando di "epistolofobio", qua jam eventis plurfoje en mea vivo.

Konseque me tute cesis korespondar. Ma de pos kelka semani me rihavis kelke dakuraĵoj.

E jen agreabla fakto hodie: vua bel artiklo pri Couturat e lua pesi kontre imperialismo.

Ta magna ekzemplo ridonis a me subite kurajo por durar e finar mea verko "La purpura makulo". Lektar mea propra pensis, tale ekspresita da Couturat esis por me stranj e grava sentimento.

Lo forsan semblus astoniva, e tamen lo esas tute vera.

Ed anke por ameliorar e kopiar la tekstoj pri Idologio.

Ka pri ĉu mi konsentos skribar a mi pri l' oportuna formato? (per mezuro di centrimetroj, nam kom oldono, mi ne bone dicernas la nomoj di la formatoj nun uzata.)

Kurt esez ĉi mi unesma letro post longa silenco.

ma tamen plez dicar a mi ĉu mi ricevis ekzemplero di "Voci di saĵoj" kelka monatoj antaŭ nun? Forsan mi eroris pri l' adreso.

Do, dankante pro la motivoj quin mi ĵus explikas, mi sendas kordial saluto.

Andreas Juste

En Aprilo di 1983

A Sioro T. Carlevaro en Bellinzona.

Kar ed Estimata Amiko,

Jus me sendis a vu plusa verko mea, en privata kopiuro: "La Nova fabli".

Vu bone savas lo: Kande me cesas korespondar, me denove kompozas.

Ica nova verko tre plezas a me. Preske omna temi es original. L' idei esas ofte kelke pesismista, ma lo esas karaktero pasable generala che la fablisti, segun mea lekti.

Ma la stilo semblas a me tre lejer e fitanta bone por ta literaturala speco. Semblas mem a me, ke oli esas la maxim spontana verki kompozit en Ido, e forsan en irga L.I.

Me joyus recevar vua judiko, ed eventuale l' ordino di vua prefero. Lo helpus a me por savar vers quala direciono me povus durar tala kompozuri.

Tale me povas esperar, ke me sucesos parfinar la tasko entraprezita 20 yari ante nun: to esas facar klasika verkaro. Poemo hero-komika, Odo, 10 epistoli, 5 satiri, e nun fablaro.

Nam segun mea forsan naiv ed obsoleta penso, tala verki konstitucas klasik ensemblo.

E lo bone fitis kun mea karaktero ed idealo.

Advere che la L.I. on povas trovar multa stranj entraprezi. Inter oli trovesos do la mea!

Ma por la fabli, nul esforcis esis necesa. Kompozar oli esis plu precize vera plezuro.

Kad on koncias lo dum lektar oli?

Me tre regretas, ke Lui Pasko ne povis konocar oli. Ba! segun sua expresuro!

Nun anke me laboras por parfinar e kopiar la kursi pri Idologio, ed espereble riskribos pri lo.

Ma me divenas old ed en desfacila stando.

Dankante un plusafoye e kun espero recevar vua opiniono, me sendas tre kordial saluto.

Andreas Juste.

6. Septembro '83

A Sioro T. Carlevaro,

Kar ed Estimato Amiko,

Jus ricevinte vua letro, me ne sukcesas komprenar quale vu parfinas tanta diversa labori. Lo esas a me ver enigmato.

Omnakaze me dankas, nam vua laudoza frazi helpas a mea propra, e probable ultim esforti.

Pro ke mea klasika verkaro es nun komplete, restas tamen skopo (e skopi esas necesa kan on divenas olda, kad ne?)

Du proza verki: "La Kazo Kukulino" (judiciala parodio) e "La raporto da Gulvero" (segun la maniero da Swift). Ma ka me sucesos facar oli? Misterio. Ulte lo me deskovras parto di velo: altra verko por quo me laboras preske sekrete de multa yari, e quo esos a vu "ne-astonanta surprizo". Provizore me duras tacar pri lo (refero: I.A.).

Rivenant a la temo di la fabli, ya me obediis a profunda tendenci.

Tre kompreneble vu selektas "Hamstro e Poeto".

Pri "La trista kazo dil papagayi", me supozas, ke vu divinis tre sagace: lo esas moko pri ti quin on nomizas hike "walinganti" o "francolatri". Li admiras naive la franci, ed ici dankas per naracar la "histoires belges", per qua joki li montras li esar tote idiota e stupida homi.

Parenteze, vu certe e longa tempo divinis anke, ke me esis sempre gallofobo, kad ne!

La triesma fablo "La mutoni", me ne bone koncias pro quo ol esas "tipale Justesa" segun vua penso. "La tri lacerti" semblas a me plu tipala di mea viv-koncepto.

Me humile sugestas takaze, ke vu anke selektez "Asno e Karali" qua segun mea intenco esas lua kontrasto. Unflanke me mokas la pacifisti ed altraflanke la militemi. Vu savas ya ke me kustumas idas la du kontrea lateri. Ma vu judikos.

E nun pri altra temo: La konfero en York adportis ulo. To ne esis *nua a kustumal amikaji ed exkursi. Kelka Samideani angla e belga konkordis pri la deziro facar denove serioza labori sur la traci di Couturat, ed ameliorar "Progreso".

Anke S-ino Kreis Schneeberger partoprenas ta tendenco. Utinam lo divenez reala!

S-ro Bol pensas ke "ni salvis l'afero".

L'Interlingua-isti, konferant en Sheffield, venis vizitar ni (quar coi-idealistas). L'amikeso naskis spontane, ed on interkomprenis su facilmente.

Ante finor, plusa danko pro vua delikata penso, kande vu sendis la karto dil vilajo "Carena". To emocigis me.

Kun tre kordiala saluto.

Andreas Juste.

En aprilo di 1984

A Sioro T. Carlevaro.

Kar ed eminent Amiko,

En mala stando nun e dum periodo desfacila, me denove skribas a vu, per plumo, e pasable lente.

Vu koncios quik, ke me tre deziras obtenar vua pensi e judiki pri la nuna Progreso. Nia grupo probas realigar la konsili di la konfero en York: revuo kun kontenajo diversa, ed atraktiva por personi havanta intereso pri plura temi.

Kad ni esas sur la justa voyo por ta skopo?

Pri la financial ed organizal aferi nia nova Samideano Franz Regnier esas tote kompetenta. Pri la redakto di l' artikli, vu bone divinas, ke me helpas segun mea posiblesi. en la konfero di York on aprobis la propozo demandar anke vua kunlaboro por serioz artikli (simil a ti quin vu kompozis por S.I.B.). Me pregas do, ke vu konsentez redaktar por Progreso tal artiklo, quan vu povos sendar a me ipsa, por transmiso a l' administranto.

Se, kompreneble, vu judikos plu oportuna sendar ol a S^o Moureaux, lo povas esar. Ma ni decidis abandonar la linguala cenzuro, quan S^o M. uzis ofte, kelkafoye mem kontestinde.

Probable vu ja perceptis, ke la stilo esas nun plu vivaca, plu spontana kam anteriore. Nun pri la temi, certe vu havas mult idei.

A me ipsa plezus exemple studiuo pri to "Kad esas diverseso di literaturala stilo en Ido, segun l' epoki e l' autori". O "Kad esas svoluciono di stilo e di linguo en Ido?" o "Ka l' uzo di Int. linguo influas la psiko e l'expreso dil penso?" o la "Hipotezo di Sapir en la nuna linguistiko" o pri "Liteaturo en la dialekto di Ticino" edc.

Pri altra temo me laboras nun pri afero pasable skars en Interlinguistiko: me adaptas mea fabli di la Pigo en la central walona ("Fôres dèl Agasse").

Anke me projetas kompozar kun C. de Cock studiuo pri tri modern ortografiii tendencanta vers plu fonetikala grafio, t.e. Nieuwe Spelling (nederlandana), ortografe Feller (Walona) e nov ortografio dil Letzeburg. L' intereso esas certa, nam pri plura punti ta reformi esas mem plu racional kam Ido (exemple supreso di "x") (di "ph", di "th" ed.c.)

Tale, quankam en desfacila stando, me duras pensar e kompozar, e lo grantas konsolaco. Ulte lo dum la nexta vakanco me povos espereble ameliorar e kopiar la kursi di la semano en La Chauds de fonds.

Ma ka tanta laboro ne forsan eventos tro tarde? Yen grava questiono.

Expektante vua kunlaboro e konsili, me salutas tote kordiale.

Andreas

En majo di 1994

/A s-ro Csüllog/

Estimata Sioro,

Jen, por satisfacar a vua deziro kelka muzikaji en Idal idioma.

Nulu ek li esas egardata kom oficala himno, nam l' Idisti ne prizas tala nociono.

Ma la kanto pri Europa obtenis l' ora medalio en Ticino (Suisia) e la kansono "ni havas un e sama linguo" esas kar al Idisti. L' ario skribesis olim da S^o Dr^o Maurice Vaisière (mortinta), ed harmonioze aranjesis da S+ Kevin Ford (en Kanada).

Nun me ne povas skribar plu longe, nam mea tota libera tempo mustas servar por kompozar artikli por la jubileal numero (n° 300) di "Progreso" , ma me volunte korespondos pose kun vu pri multa temi.

Tre amikale

Andreas.

6060 Gilly, 9.a di januaro 1985

Rue des Hayettes, 9

A Sioro Tazio Carlevaro,
en Bellinzona.

Estimata Sioro,

Kun aprecio me lektis vua letro del 1.a di januaro, e me prizas vua projeto.

On konstatas ya nun kreskant intereso por l' Idolinguo e l' Ido-kulturo, ne nur en, sed exter l' Ido-movmento.

Certe me ipsa expresas aprobo di vua propozo e me prizentos ol kun favoro koram la konferani en Antwerpen.

Voluntez tamen permisar personala punto:

Lo esus prudenta previdar, ke en yaro 1986 me ne plus esos kapabla direktar kursi quale ye la pasianta foyo, ma forsan plu kalme. Semblas mem, ke on devus previdar absenteso mea. Kompreneble me preferas posvivar e partoprenar, ma lo ne dependas de mea propra volo.

Pro ta motivo lo esus konsilebla preparar du o tri programi, por ke omnakaze, kun o sen me, la konfero povos eventar.

Voluntez aceptar mea gratitudo e mea tre kordial saluto.

Andreas Juste.

Privata letro.

Kar Amiko,

Yen! vu tenas nun to, por quo me perseveris dum tanta yari. Vu savas lo: klasika verkaro per e por Ido {aparta pakajo}.

Me havis la fortuno parfinar ol.

E se la vivo-temp ne mankos, me volas editar tale le cetera du: le komika (Serchado, Fabli, Vitra perli, Epigrami) sub titulo "L' Amforo", e le lirika (Odo, Soneti, Poemi "Al vento" e La Renkontro) sub tituli "La kupo".

Tale mea poeziala tasko esos finita.

Ma nun Vu imaginez, ke por kompilar la listo dil imprim-erori, me mustis rilektar la tota Jaro. Nu! me obliviabis multo, e lo esis ofte surprizo lektar certena pagini!

Certe; me spontane kompozabis, ma nun me probis analizar le temi. Evidente l' epistoli 1, 4, 6, 7 e 8 esas cirkonstancala e do exter tal analizo-probo. Ma le cetera!

Ja de longatempo me savis, ke mea pensi sinuifas, ma nun me koncias, ke oli rivenas ofte vers le sama temi.

E segun mea nuna vido, tatemis esas yena:

- laudo a tolero, blamo di fanatikeso e di nacionalismo, abomino ye violento;
- desprizo di luxo, kompato por le povra homi;
- regreti pri dekada, dubiti pri progreso;
- respekto por Naturo, desaprobado kontre mashinismo;
- principo di dualeso di lo real.
- “ultim auroro”.

Probable Vu deskovros altra.

Lo esas interesiva serchar, ka ta temi ank existas en la cetera du verkari. Probable yes, plektita kun altra temi. Semblas omnakaze, ke l’ unesma verko la Soneti, kontenas ja plura de ta temi, sobre anuncita.

La loko esas hike por expresar a Vu mea gratitudo, nam nur pro vua kurajigi e konsili me povis havar la necesa persevero por kompozar ta verki.

E nun pri la kurta futuro:

Me balde sendos “La Renkontro”, qua traktas, o plu exakte aludas altra temo, ne kustumal en mea verki, e qua segun mea projekto esos l’ ultima, tante per kronologio, ke per evoluciono di la pensado. Ta poemo de 210 versi esos l’ ultima di “La Kupo” e di la tota poeziala verkaro.

Kad plusa tempo grantesos a me?

Se lo eventas, me probos kompilar “Historio dil Idistaro”. Me renunciis redaktar “La naraco da Gulvero” e me regretas lo. Ma forsan me tamen kompozos “La kazo Kukulino”, satirala prozo, naraco pri proceso.

Tale Vu savas multe.

***

Nun anke privata, pri l’ Ido-movado, me joyus recevar tua opiniono pri nia esforti e rezulturi relate la revuo Progreso.

Fakte S^o Regnier esas experta homo, por organizado ed administrado.

Ye l’ unesma foyo ni havas tala homo en l’ Idistaro.

Il riorganizis komplete la financi e l’ edito di la revuo.

Por la redakto dil artikli ni havas nun un grupo en Belgia: Camiel de Cock, Jacques Bol, e mem Siorino Bol, qua redaktis bel artiklo pri piktisto.

Kompreneble me probas kompozar serioz artikli pri linguistiko, ma kad me trovis la justa tono? sat nova idei, formo sat simpla, evoluciono previdita gradope.

Tu konstatas, ke nu on komencas uzar l’ ekspreso “Interlinguo Ido” o mem nur Interlinguo.

Pokope me rimemoras l' ideo centrala da Couturat, segun qua l' Ido mustas esar "la punto di konvergo" en Interlinguistiko.

Pose me prudente montros, ke Couturat admisis oportuneso, e pro to decidi pro cirkonstancal motivi.

Mea skopo, quan tu quik divinis, esas ya rivenar al esencal principi da Couturat, e distingiar oli de l' okazionala decidi.

Serchar l' esenco, e ne la formi.

Segun mea vido ya, la rolo dil Idolinguo esas durar esar en la centro dil Interlinguistiko, por l'i intereso dil Ido ipsa, ma mem ultre lo, por l' intereso di la solvo dil tota problemo.

Kaze, ke Vu havus texti, qui povus helpar a mea tala tasko, me esus kontenta konocar oli.

Kun kordiala gratitudo.

Andreas Juste

PS me duras rikopiar la texti di la Kurso. AJ

29.4.1985

Kar ed estimat Amiko,

Vu recevīs o balde recevōs exemplero di verko mea: to es: “La Renkontro”.

Semblas a me, ke ta poemo atingas nivelo di vera literaturo, quankam tal esis ne mea skopo.

A cetera samideani ol forsan aspektos enigmatoza, sed a vu proable klare signifika.

Vua judiko certe helpōs a me.

Pri altra fakto, vu certe konstatis, ke dum preske du yari me redaktis, sive kun mea signaturo, sive kun pseudonimi diversa, mult artikli por Progreso.

Sempre me probis salvogardar la necesa neutraleso, e prizentar tre diversa temi. Pluri amiki expreis sua aprobo.

Ma kompreneble lo anke ecitis jaluzeso.

Ultre lo la skopi e la metodi di S^o Jacob e le mea ne konkordas. Pro to me proable devos (o mustos) cesar agar ta laboro por Progreso, sendante tamen okazione kelk artikli.

Simile S^o Regnier, qua riorganizis l' administro e la financi di ULI ed atingis rezulturi ecelanta, recevīs reprochi e postuli vice gratitudo.

Tale regretteble personala motivi od olta manii impedas la necesa “aggiornamento” dil Ido-movimento.

Ma ta tristigant afero tamen povos produktar utila rezulturo: nun me tandem povos ameliorar e kopiar la studiuri di La Chaux de Fond ed anke la historio dil Ido-literaturo.

Forsan anke me sucesos editar la duesma tomo di mea verkaro, “L' urno” qua kontenas inter altri “La Renkontro”.

Omnakaze, vu remarkos, lo, me divenas sempre plu solitara, intelektale e praktikale. Evoluciono previdebla de multa yari. La poemo “La Renkontro” ed anke “Anke pri homo” (esayo tre longa segun la maniero de Pope) esos la signi di l' ultima fazo di tal evoluciono.

Nu! segun mea regretabla kustumo, me skribas pri mea labori, pensi e projeti, e me neglijas questionar pri vu ipsa.

Tamen me esus tre kontenta se vu konsentus levar angulo di la velo, ed explikar vua projeti, vua labori e vua pensi pri la problemo di lingua auxiliara, qua okupis ni dum tanta yari, e pri ua ni ankore estas en nebulo.

Inter altra temi, quo divenas o divenos la movimento dil Interlingua, pos la morto di Ric Berger? E quo eventas nun pri l' Interlingue?

Me vivas quaze en ermiteyo e ne savas to quo nun eventas.

Pro mea deziro konstruktar verko vere originala, me ne lektis la kompozuri da cetera autori, por ne subisar influo.

Espereble, se mem l' Idolinguo perisus uldie, restos traci por atestar to quo esis ta grandioz esforcio¹.

Stranje! tre stranje!

Volutez aceptar mea tre kordial saluto.

Andreas Juste.

---

¹ me aludas l' Idistaro.

/1988/

A Sioro T. Carlevaro,

Kar ed estimat Amiko,

Unesme me vol dankar a vu, pro ke ya plurvoye vu sendis a me post-karto dum vua vakanci, signo ke vu ankore memoras pri me.

Duesme pro ke vu citis mea nomo en letro a studentino (me sendis letro e dokumenti ad el ma el nek respondis nek dankis!)

E nun me informas Vu pri kelka fakti en l' Idistaro (quin Vu probable ja savas o divinas.)

Certe Vu lektis l' artikli mea en Progreso. Nun me povas enim denove insertar mea pensi en ta revuo, nam S° Bol divenis fakte la redaktero. (kun l' anteriora redaktero me cesabis korespondar pro diverseso dil opinioni e dil karakteri, lo ne povas astonar vu.)

Ma S° Bol, en tota konkordo kun S° Röhnisch, salvis la revuo. -

Ed il arivis til l' ideo di la necesa "centraleso" dil Ido en Interlinguistiko. (Vived sua texto en Ido-vivo.)

Quale? me ne savas lo. Ma me konstatis ke per mea stilo me praktikis anke tal opiniono. Ed ultre lo me deskovris per studiar Couturat, ke lua pensi evolucio lente ma sekure vers ta direciono.

Tale, vu komprenas lo, kelka Idisti duras srchar e pensar.

E ni koncias ke L. de Beaufront agis quale freno dum la vivo e pos la morto di Couturat. Ve!

E pri mea verki, me probas kopiar e publisar le lasta: nome "Ultima versi" kontenanta, a ultre "La Renkontro" quan vu posedas, "Dici di pilgrimero" e "Sur la rivo" esayo de plu kam 900 versi segun forsan exemplo di Pope.

Semblas ke tale me dicis omno: tanto quanto me povis e darfis expresar; me trovus probable nulo plus.

Yen konfidenci a Vu. Nun me balde evos 70 yari. Pri mea cirkonstanci di vivo, me ne volas skribar nun: li esas desfacila pro plura motivi, ma lo ne konvenus nun plendar.

Omnakaze l' Idal aferi e kompozi esas plu kam utila de psikologio vidpunto. Se me vivos ancor dum un o du yari me redaktos "La penso di Couturat" (sur linguala feldo, kompreneble) quan me preparas detaloze.

Kun denove l'expreso di mea longa gratitudo, me salutas Vu tre amikalmente.

Andreas Juste

En Oktobro di 1989

Kar ed Estimata Amiko,

Danko, tote sincere, pro vua letro e vua propozo.

Nun, mea spozino e me ni esas oldoni, e tre febla. Ma me ankore povas bele skribar: me mustas marchar lente, ma mea manuo ne tremas til nun.

Le cirkonstanci esas pasable desfacil: plez imaginar, ke me recevas singlamonate sumo equivalanta S. fr. 600. E me darfus ganar aproxime simila sumo. E pro to me mustas e devas durar profesional labori, “mi-tempe” ma per fatigoz esforcis, kompreneble.

Plez pardonar, ke me tale konfidencas, ma ista mea letro es privata, evidente.

Belgio esas lando supozata prosperoza, ma ne por omni, e certe ne por le mi-povra.

Sempre me restis exter le politikaj e regional disputi, qui nun divenas preske dementa.

E precize pro lo, l’ Ido-linguo grantis a me necesa konsolaci.

Certe, vu povis konstatar per l’ artikli, quin me redaktas, mea perseverant esforcis por adaptar ol prudentissime ma sempre vers natural evoluciono.

Nun pri vua propozo: certe ol tre plezas a me, e me volente konsentos. Tamen esas plura punti explorenda:

1. De pos la tempo di mea kurso en La Chaud de fonds, me plu profunde studiis, e trovis parti bezonanta modifiki.

2. Sub la titulo “Idala foliumi” me probis prizentar la nova stato di mea serchi.

Por exemplo me sendos a vu plura parti, exemple pri L. de Beaufront e lua rolo, per qui me prizentas nun, certe ne defenso, ma judiko maxim serioz e honesta segun mea konoci.

3. Le Belgaj Idisti deziras editar l’ Idala foliumi, ma me propozos a li aceptar vua sugesto, nam lo forsan esus trans lia posible.

4. Tale la kerno dil afero divenas:

a) (por me): ameliorar la texto; lo esas posible.

b) (por li e me) savar ka vu ipsa kom privata prsono, o, vice lo, ka societo vel editerio esus aganta lo, ed eventuale qua?

Foran la maxim bona moyeno esus yena: samtempe le Belgaj Idisti, e vu ipsa personale agus l’ edito. Per tal moyeno me povos evitar irga reprocho.

Vu divinas ya facile, ke plur Idisti prominenta, sempre timid e dezirant evitar irga novajo, ne aprecias mea pensi e mea stilo (tamen rezultant ek triadek yari de durant uzo di la linguo, e multa mediti). Voluntez judikar!

Pri vicina temo, vu balde (pos du o tri semani) recevov nova libro: “Fabli di la Pigo”, kontenant ultre ti, quin vu ja posedas, aproxime duadek nova, tale aproxime sisadek entote.

Vu devos pardonar, ke me skribas tale pri mei psa, ma vu helpis a me ja dum yaro 1961 e sequinta periodi.

E pro to yen denove sincera gratitudo.

Vere me havis nul kontakto kun l’ Esperantal literaturo, ma lo esis ne pro desprizo, ma por prezervar l’ originaleso di mea pensi ed inspireso, ed anke di mea stilo. Kad me sukcesis atingar ta skopo?

Yen por vu, kun deziro trovar bona solvo, l’ expreso di mea kordial saluto.

Andreas Juste.

P.S. me ne rilektas, nam takaze me probable destruktus ista letro!

En novembro di 1989

Kar ed estimat Amiko,

Yen! ni havis la renkontro di le Belg Idisti, qui aprobas vua propozo, e dankas.

E konseque me preparas le texti por sendar li a vu. Ma rilektante li, me konstatas, ke li certe postulas ameliori, e do me revizas li por ta skopo.

Duopla es la motivo: mesme plura ek li kontenis parti, qui povus aspektar pledadi por la principi linguistikal dil Ido. Lo povus nocar, e diminutar lia valoro.

Duesme de pos ta periodo, me deskovris multa fakti e citaji qui adjuntas intereso sur serioza nivelo.

Certe, me ja eskartabis irga polemiko, ma nun me probas supresar opiniononi personal, e remplasar li per fakti. On povas supozar ke lo fitos plu bone por vua intenci. Cetere lo es anke plu konform a mea tendenci e karaktero. Ma kelka semani esos necesa por tala revizo.

Intertempe vu probable recevis mea “Fabli”, kontenanta recent e nova. S° Bol objecionas ke li es signi di pesimismo. Me respondis ad il ke omna fablifisti havas tala rid-maniero, en irga linguo. E mem tala pesimismo povas ank esar utila mediate.

Do kun iterata gratitudo me sendas mea kordial saluto.

Andreas Juste.

1.3.1990

Estimat Amiko,

En aparta kuverto di granda formato me sendas hodia a Vu un chapitro di mea studiuro, la 4esma, to es la sepimo dil tota verko.

Balde Vu konstatos, ke ta parto (ed anke la 5esma e la 6esma) esas pasable original. Per ta vorto me ne volas signifika ke me adportas personal idei nova, ma ke me ne traktabis ta temi en La Chaux-de-Fonds. Erste ya pose me povis obtenar plur anciena revui necesa por kompletigar ta studiado.

Kontraste l' unesma tri parti esas aproxime la teksti, quin me lore prizentis.

Fine l' ultima kontenos esayi kelke original segun l' altra signifiko dil vorto.

Tale segun mea espero me pos kelka semani satisfacabos a vua deziro.

Por plenigar util e serioza tasko, me judikis la maxim bona metodo esar modesta serchi di teksti ed assembler li por deskovrar direzioni. Ma forsan lo havos nur historial intereso. Tamen se lo povos esar util por Vu e kelka personi, to es lo precipua -. Eventuale Vu povos skribar a me vua judiko pri la metodo quan me uzas nun.

Kun kordial saluto.

Andreas Juste

En julio di 1990

Estimat Amiko,

En du aparta pakaji vu balde recevos la texto pri L. de Beaufront kun indiki dil skars imprim-erori, ed exemplero di mea recenta libro “L’ Amforo” (poemi dum 29 yari).

Vu ja konocas preske omno, ecepte l’ ultima du, e partikulare “l’ adial poemo”, qua segun J. Bol esas mea “testamento”.

Tala ya finas mea longa verkaro, qua espereble havas kelk originaleso en l’ Interlinguistikal literaturo.

Komprenende me probas redaktar l’ ultima du parti dil “Idala foliumi”, to es

6) “Quarfood o l’ estetiko” e

7) “perspektivi”, en qua me propozus prudent ameliori dil Ido-linguo.

En desfacila cirkonstanci me agas lo, pro la febleso di mea stando, ed altra divinebla motivi. E malgre lo me duras studiuri serioza por artikli en Progreso, exemple pri le “tri lingui di Stefan Georg”, quan vu lektos en la nexta numero. Kad on ja traktis ta temo? Kad interesas vu?

A l’ adreso en Budapest me lore sendis letro ed un exemplero dil “Fabli”, ma recevis nul respondo.

Plez aceptar mea gratitudoz ed amikal saluto.

Andreas Juste.

/3 agosto 1990/

Estimat Amiko,

Danko, granda danko pro vua delikateso: certe me lektos l'artiklo, quan vu redaktis pri ta Kantono Ticino, pro la motivi, quin vu savas, kun grand atenco.

E pro to me ja nun expresas mea gratitudo.

Plu longe me skribos pri ta temo, nam nun me restas ankore perturbita pro la koincido explikit en mea privata letro.

Forsan lo es exajerita sucio. Kande vu lektabos amba teksti vu judikos plu bone l'eventual difero.

Plez do pardonar, ke me nun ne skribas plu longe.

Kun sincer e kordial saluto.

Andreas Juste.

/Anexita letro/ 3 di agosto 1990

Privata letro a Sioro T. Carlevaro.

Estimat Amiko,

Jus ricevinta la chapitro pri Couturat, me balde serchos l' eventual imprim-erori. Ma yen!

En la kuverto trovesis revuo kontenant artiklo, to quo es la motivo di ista mealetro.

Vu savas lo, me restis sempre sen kontakti kun l' Esp-al literaturo. Forsn lo deceptis vu.

Yen expliko: unesme mea karaktero (e tale me agas anke kun altra grupi e societi e pri altra temi, hike).

Duesme: me ignoras to, certe ne pro desprizo (nam racionozo nek fdarfas nek povas desprizar to quon lu ne konocas), ma por evitar irga imito, e do salvegardar l' originaleso di mea verkaro.

(Komprenende me volunte aceptas certena influi, nome di Erasmus, di A. Pope, edc.)

Kad me sucesis salvar la neces originaleso? Vu judikos.

Or eventas fakto ne supozebla: en ta revuo, quan vu sendis, trovesas artiklo pri la lingui di Stefan George.

Ma precize me traktis ta temo por la nexta "Progreso".

La vidpunti e metodi esemblas pasable diferanta. Tamen lo es desplezanta.

Se forsan S° Verloren objecionus, me asertas a vu, ke de plura monati S° Bol posedas la texto di mea studiuro, e ke ol es ja kompostita, ed il povus konfirmar lo. Ma lo perturbas me.

Pro to me skribas quik a vu, dum ta sama dio kande me recevis vua sendajo. Ma forsan ta stranja fakto esas signo, ke me ne devas regretar l' atitudo, qua esis mea dum balde 30 yari.

Omnakaze, kun gratitudo e kun kordial saluto.

Andreas Juste.

En Novembro di 1990

A Sioro Doktoro Carlevaro

Kar ed estimat Amiko,

Erste nun pos morbala periodo, ed ante sejorno espereble ne tro long, en hospitalo, me povas dankar a vu, pro la longa lexto quan vu sendis a me.

Ol esis ed esas a me tre helpanta. E me duros studiar ol, mem en hospitalo.

Reale ya, to quon me nomizas l' "animaleso" e la "socianeso" dil homi, sub altra nomi vu traktas lo, per maniero min lirika, ma certe plu preciza.

E, (probable vu savas lo) la vorto "spiraglio" quan vu bele uzas koincidas tote kun l' expresuro "spiraculum vitae" uzita dum l' anciena tradukuri de la Biblio, por la signifiko "suflo di vivo" "spirito" - Bele.

Yes, ni vidis e vidas de tre vicina vidpunti.

Pri mea konkluzi to esas nul adjuntaji, ma l' expreso di mea profunda penso, nam me esas kristano ("secundum modum Erasmi").

E certe me sempre pensis, ke la Historio havas nul senco, nul sinso e nul direciono, de homala vidpunto. Ma, vice lo, la pasar di tempo, havas teologiala signifiko, to quo esas tre diferanta.

Pri talatemi me forsan riskribos. Omnakaze vu helpis a me e me tre dankas.

Malgre la desfacila semani pasinta, me sucesis parfinar altra chapitro (pri l' eufonio) e balde me sendos ol.

Kun long, ancien e nova gratitudo, yen kordial saluto.

Andreas Juste

En januaro di 1991

A Sioro T. Carlevaro en Bellinzona

Kar ed estimat Amiko,

Certe me recevis la revuo kun vua texto. Itere vu probas ruptar la muro di silenco, e tale meritas nia gratitudo.

Ma sinceramente ka penvaloras? Nun en me lasta yari me koncias plu klare mem, ke la difero inter Esperantisti ed Idisti es ne nur lingual, ma fundamental.

Uzante komparo, tante valorus serchar l' intereso di la Testi di Gehova pri le Amish. Unlatere deziro di konvinkar, altraparte persevero di mikra grupo duranta quiete sua propra existo.

Nun pri me ipsa, me sejournis dum plura semani en hospitalo e subisis grav operaco (intestino, vu divinas la kauzo).

Quankam la Doktori asertas ke on eliminis la malajo, tamen on ne plus esas quale anteriore.

S° Bol bone skribs ke l' "ultima versi" es mea testamento.

E malgre lo me duris redaktar la lasta paginedi dil chapitro pri "Eufonio" (quan me hodie sendas a vu). Lo konsolacis me, konstatante, ke me ancor nun havas mea lucideso intelektal. Vu plu bone judikos, e kaze ke ta chapitro VI plezos a vu, lo esos joyo por me.

Ed en lasta chapitro "Perspektivi" me intencas expresar sen hezito mea lingual opiniononi, mem pri neces ameliori dil Ido.

Forsan tale vane, ma simil al ultima flami dil herdo. Stranja kazo! Kad ne!

Omnakaze l' intereso quan vu havis de plura yardeki por mea verki, ed ancor nun, esis por me vera helpo.

Do unplusfoye kun gratitudo yen kordial saluto.

Andreas Juste

En septembro di 1992

A sioro T. Carlevaro,

Kara ed estimat amiko.

Danko, tre sinceramente, pro vua letro e pro l' intereso quan vu havis e havas por mea verki.

Yen necesa respondo: nul texto egaresis: me ya sendis la tri parti, quin vu kopiis, to es: pri Couturat, pri L. de Beaufront, e pri l' eufonio, do la chapitri 2, 3 e 4.

Nun mée probas rdaktar la parti 1 (Prekursori) e 5 (Prospektivi).

Semblas oportuna traktar en un chapitro la prekursori, por evitar idei e fakti ja konocita. Tale la verko povos esar originala, to quo es dezirinda, ne pro vanitato, ma por plear serioz ed utila rolo.

En desfacila cirkonstanci personala, me duras studiar e kompozar. Per artiklo mea en nexta "Progreso" pri Hildegard von Bingen, vu povos konstatar ke lo es serioze studiita.

Intertempe, por obliviar succii, me tradukis plura poemi de l' Italiana literaturo, partikulare, en formo simil a ta dil originala texti, dil Ariosto (La valo dil perdita kozi) e di Monti (ek: "La Beleso dil Universo").

Kande me povps, me kopios oli por vu. Li es tro longa, ed ultre lo, ne fitus por "Progreso". Tale sempre, quaze ne-vole, nova projekti por verko venas por trublar o forsan por helpar a mea mento!

Sat longe nun!

Kun gratitudo por vu.

Andreas Juste.

En januaro di 1994

A Sioro Doktoro T. Carlevaro, en Bellinzona

Estimat Amiko,

To es konsolaciva por me, ke Vu deziras l' ultima chapitro di mea Idala Foliumi: me probos do redaktar ol dum la venonta monati.

Esas agreabla recevar informi pri vua familio: ni rimemoras ke vu informis ni pri vua marajo, e nun yen filiino en universitato.

Tale on ne plus esas quaze nur abstrakta enti, quale ofte en Interlinguistiko, ma vivanta personi.

Pro to e quankam generale me ne skribas pri mea familio, yen anke kelka detali:

Ni tri nepotini en Belgia esas ankor skolani. Nia nepotulo en Luxemburg spozis kun yunino de Portugalan origino. Nia nepotino esas kom grafisto, employat en statal muzeo. Li omna divenis Luxemburgani, to quo esas por ni granda joyo.

Nia diesma filiino duras laborar en Mazedores por biblio ed informatiko e por to el voyajas ofte e lontane.

Ni ipsa havis bela gesto, okazione 50 yari di mariajo. E yen to quo esis surprizo: dum la liturgio di gratitudo, en kapelo, S^o Bol lektis lante parto dil Psalmo 127 "Tua spozino esas viteyo fekunda..." en IDO.

Certe vu komprenis la motivi dil pseudonimo "Exterius". Vu savas ya la tri latina signifiki: stranjero, vilajano, e naivo. Ulte lo l' aludo pri "Exter" la pigo.

Nun yen kelko pasable ridikula: kun 75 yari me duras havar projekti.

Yen: pos pluryara laboro me sucesis kompilar la trisma tomo dil Antologio: 1950-1970. Vu trovos en ista mea kuverto la listo dil tituli e dil autori.

Lo desfacila esas kopiar ta 200 pagini. Kaze ke to esus util por vua studiuo, me povos sendar a vu la kopiuri, segun la mezuro dil kopiado, kom pagini, ne en formi di libro.

Ka me posvivos sate por lektar adminime parto di vua verko?

Pri l' Idistaro, lua stando semblas a me nun enigmato: unparte ono trovas plura nova membri, la financial posiblesi esas nun bona, e l' artikli en Progreso certe plu interesiva kam 20 yari ante nun. On studias plu profunde serioza temi.

E malgre lo ni konstatas diminuto dil optimismo (forsan naiva). Forsan tal fenomeno existas anke nun che altra grupi e pri altra temi, mem exter l' Interlinguistiko.

La socio subisas mutaco e preske metamorfoso. Sed omnakaze la hipokriteso esas sempre plu potentia. E la bela revo pri Europa krulis: teknokrati e burokrati raptis l' ideo ed explotas ol por sua profito, la "satrapi" sgun l'expreso di Erasmus.

Es preferinda finar ista letro kam durar pri tante trista temo. Do, sate!

Kun kordial saluto.

Andreas Juste

Antologio dil Idolinguo. Tomo III

Yaro 1950

Agreabla memoraji	Nordström
Che la yuni	Röhnisch
Vakancal aventuro	Eriko

Yaro 1951

Karnivora planti	U. Jahn
Humurajo	S.V.T.
Indijena lingui de Amerika	Pannell
Omar Khayyan	Brismark
Poemi da Omar Khayyan	Brismark

Yaro 1952

Pri nacionala linguo	Marget
La unesma artisti	E. Jacob
Jules Houillon	Egloff
Alfabeto di Sequoyah	Pannell

Yaro 1953

Bubal amuzi	Florent
En Valencia	Martinez
G.W. Carver	Simmons
Prudenteso di yuna poeto	Jahn

Yaro 1954

Luxemburgia	Meier
Astoniva metodo	Martinez
L' influo dil araba	Nakhla
La mesajo di blanka urso	Pannell

Yaro 1955

Medito dum exkurso	Anderegg
Peizaji amerikana	Pannell

Yaro 1956

Pledo por raciono	Haffenden
Pri le Ex Libris	Bijlsma
En Panama ed en Tahiti	Vinez
Pri la verko da Vinez	Legrand
Rejo selektita da kavalo	Cizek
La heredajo di Delfi	Jahn

Yaro 1957

Vehilo naturalista	Roström
Kontre lingual imperialismo	Galant
Saltanta fazeolo	Pannell

Yaro 1958

Quale naskis maestro-verko	Bengtsson
Konvinkit Idisto	R. Egloff
Comenius	H. Brismark

Quale la urso perdis sua kaudo	S.V.T.
Yaro 1959	
L' utileso di literaturo	Bengtsson
Schleyer e lua etikal konsili	Anderegg
La kontoristo e la sego-tresto	Fehlmann
L' unesma emigranti en Amerika	Bengtsson
Yaro 1960	
La hezitemo	D.P.
Literatural novajo	V. Sprogis
Festo che l' Idisti	E.L. Bosshard
En Ghana	H. Jacob
La semero	A. Juste
La simieto	A. Juste
Rakonto de Chinia	H. Brismark
Yaro 1961	
Tarda expliko	Desbuquoit
Charles Dickens kom poeto	Pilfender
La hedero (traduko)	A. Juste
Hispana kontrasti	de Nadal
Eterna horizonti	J. Bol
J.H. Dunant	Anderegg
Quale me divenis pacifisto	E. Cuntz
Yaro 1962	
A la maro	O. Legrand
Ek La Serchado	A. Juste
Ido, linguo por filozofi	L. Dublé
Palisado-vilajo en Suisia	H. Brismark
Yaro 1963	
Mondolinguo: instrumento por egaligo	C. Roström
Mezepoko	A. Juste
Misterio di destino	de Pierrefeu
Izolita insulo	V.J. Costigan
Yaro 1964	
Familiare	E. Cuntz
Felica homo, e perena sajeso	U. Jahn
Pri Couturat	Moureaux
Laudi e raciono	A. Juste
Optimismo	Anton
Yaro 1965	
Mondolingual dum 60 yari	S. Auerbach
Dante Alighieri	L. Raiteri
La pini ruptita (traduko)	V. Sprogis
Por selektar amiko (la filio dil sultano)	U. Jahn
Yaro 1966	
Leciono di la pasinto	L. Lambert
Pro quo studiar historio	A.H. Haffenden
Facila lektado	Hubbard
Mondofamoza marsuino	V.J. Costigan

Autodidakto	A. Hubbard
Yaro 1967	
Audacema prekursoro	E. Cuntz
Madurodam	A. Neussner
En Montreal	E. Bosshard
Fripo-merkato en Paris	A- Neussner
Yaro 1968	
Singlu ye sua posteno	E. Cuntz
Mala joko en kolegio	J.L. Tesseyre
Pledo por la joyo	H. Meier
Yaro 1969	
La interna voyo	Zürichan Idisto
Sporto: moyeno di mondo-paco	Carlberg
Valdis Sprogis	Aaronov
Mondo en transformo e ni	E.L. Bosshard
Yaro 1970	
Emocigiva revelo	J. Ferreres
L' aborijeni australian	Costigan
Kurt iluziono	L. Pasko
Bonega Nova yaro	L. Pasko
La deskovro di Amerika	C.A. Roström
Memoraji afrikana	E.L. Bosshard
Praktikal aplikado di Ido	J. Ferreres
Grava pensi	E. Fisher

La tri tomi kontenas entote teksti da aproxime 160 autori, skriptinta de 1908 til 1970, pri multa tre diversa temi (en plu kam 600 pagini).

AJ.

En septembro di 1996

A Sioro T. Carlevaro en Bellinzona

Kar ed estimat amiko,

Nun, danke a vua letro, me savas ke me pov ancor esar utila, e ke me adportis al Interlinguo kelka remarki e mem idei originala.

To esas speciale vera por l' ultima chapitro di mea "Foliumi" per qua, me koncias lo, me povas indikar rezulti di tre longa serchi.

Ma restas hezito pri l' unesma parto: esas oportuna certe ne komencar "ex abrupto" per la studiuo pri Couturat. Ed ultre lo to es kontenteso por me povar vidar mea teksti editita. Ma yen lo desfacila:

Vu konstatis mea metodo, qua konsistas ek trovar teksti, qui, quankam imprimita, esis obliiit o negliit, analizar oli kompare e rezonar sur ta bazo.

Ma me ne povas praktikas ol pri Ostwald e Jespersen, pro ke por lo esus necesa disponar lia verki. Me devas evitar prizentar frajila hipotezi, unesme por ke to ne fitas kun mea metodo, e duesme pro ke lo esus nociva ye la valoro dil cetera parti.

E yen do meza solvo: me redaktos e balde sendos kurt introdukto sub titulo "Pri mankanta chapitri" explikante per altra vorti to quon me hike jus skribis. Do, til balda letro mea, e kordialmente,

Andreas Juste

En septembro di 1997

Estimat amiko,

Denove me dankas a vu pro l' intereso vua por mea verki. Pro to me redaktis kurta texto "Pri mankanta chapitri", quan me sendas en ista kuverto. Tale ta studiuero es finita. Esos por me vere interesiva savar vua judiko pri l'ensamble di mea verki e partikulare la mezuro en qua li dependas de mea karaktero.

Evidente vu ipsa divinis multo, ma ka regardo de extere koincidas kun mea propra sentimenta, koncial o nekonciala?

Vu savas ke me sucesis evitar partopreno e ke semblante esar adeptata en normala vivmaniero, me tamen interne esis quaze "marginalo".

Tala me sis ja kande puero, e forsan familial cirkonstanci povus explikar lo. Pose me desaprobis la mori e l' opiniononi regnanta hike, ma me restis celar lo. To quo forsan aspektas astoniva: generale on egardis me quale humuroza naivo...

E to probable esis exakta, de certena vidpunto.

Tamen pro mea etikala mondo-regrdo me sufris, dum e pos la "stupida milito".

Kompozar en Ido grantis a me multa konsolaci, e vu ipsa helpis per vua serioz intereso. Pro to yen denove expreso di vera tratitudo.

Nun evante 79 yari e malada, me povas ankore redaktar artikli, ed esperar vidar mea "Idala Foliumi" danke a vu.

Kun respektoze amikal saluto.

Andreas Juste.

En Oktobro di 1997

A Sioro J. Chandler

Estimata Sioro,

Vua letro donis a me plura motivi di kontenteso.

Unesme pro ke ol expresas danki (varo pasable rare che l' Idisti). E duesme pro ke vu judikas utila mea broshuro.

Certe me vidis quik ke vu studias serioze l' afero.

En artiklo sub titulo "nova starto", quan espereble Progreso publisos en sua nexta numero, me explikas mea penso pri la necesa kontinueso, e samtempe la liberaleso per formi alternativa.

Tala existas en omna lingui. Exemple: F: "j'ai été" o "je suis allé", "j'irai" o "je vais aller"; D: "Sonnabend", o "Samstag", e tale plus.

E tala formi libera esez en anexo dil lernolibri, por lasar a la komuna linguo sua valoro e komodeso.

To existas ja en Ido, exemple "me lektabos" o "me esos lektinta". Do to esas ne nova metodo, ma nur moyeno por kontentigar la timidi e samtempe la skripteri.

Pri altra temo, me sendas a vu en aparta kuverto artiklo literatural por vua revuo (di qua me aprecias l' alta nivelo kultural).

Evidente, kaze ke ol ne plezos a vu, informez me sinceramente; me ne shokesos, nam to esplezuro por me tradukar poemi de l' Italiana literaturo.

Remarkez, ke por ni to es stranja sentimento: ni renkontris la pioniri di heroal epoko: ni savis lia desaparo, e l' Idistaro esis en quieta dekada. Ma ni tamen duris por transmisar, e nun ni vidas quaza rinasko. Ed ol donas joyo e samtempe nova problemi. Tal esas la vivo di la homi!

Yen kordial saluto.

Andreas Juste.

/Aprile 1998/

A D° T. Carlevaro.

Kar ed estimat Amiko,

De nove en Hospitalo (ruptita brakio) me revenis la broshuro quan vu editis tantebele. Tale vu grantas a me probable mea lasta joyo intelektual.

Danko tote sincera e profunda.

Desfacile hike me povas skribar.

Tamen yen eroro qua bezonas rektifikar: pagino 62 esas “nur” vice “nul”. To deformas komplete la signifiko ne nur di la frazo, ma di la penso di Couturat.

Pri l’Ido-movimento, me rest astonata. La fakto ke ol ne nur posvivas, sed atraktas nova membri, esas ver enigmato.

Evidente tu divinas ke la neutreso ne plus esas nun respektata, e segun me to esa domajo.

Ma to es trans la limiti di mea kompetenteso. Mea rolo esis skripero, ed idolinguisto.

Mea ultima verko esos (se me havos la necesa tempo) la duesma serio dil Epigrami, kun komenti. Tu helpis a me per plura diversa manieri: danke a tu tre profunde sincera. Nun malgre mea deziro, me ne plus es kapabla skribar.

Kun gratitudo tre granda.

Andreas Juste

En Mayo di 1998

A Sioro Chandler,

Estimata Sioro,

Kelka momenti ante nun me sendis a vu por “Ido-vivo” plur artikli: “Moderna Fablisti”, “Trilussa” e poemi tradukita de Trilussa. Nun pro aktual cirkonstanci me konvalecas pro brakial rupturo.

Me pregas a vu risendar l’ artikli a S° Bol maxim balde possible, e me demandas a S° Bol ipsa transmisar a vu ista letro, nam hike me ne havas mea dokumenti, e do me ne savas vua adreso.

Voluntez aceptar l’ expreso di mea gratitudoza saluto.

Andreas Juste.

/Kar amiko,

Me transmisas a vu la letro de Andreas Juste e salutas vu kordiale. Wavre 25/5/98.
Jacques Bol

En mayo di 1998.

Letro privata. A Sioro Chandler

Estimata Sioro,

Ka S^o Bol transmisis a vu mea letro pri l' artikli redaktita por Ido-Vivo?

Supozante ke vu havas ankore interezeso por Ido-linguo, me konfidas a vu kelk informi.

Sro Carlevaro jus editis libro da me, konsistant ek 75 pagini, sub titulo "Idala foliumi". To es studiuo pri la principi lingual dil Ido, de l' unesma periodo. En l' ultima chapitro me traktas qui senblas eroroza en la teorii di Couturat, o miskomprenita da lua epigoni. Tale me pensas ke l' Ido es ameliorebla. L' idealo esas konservar lua bona qualesi, e pertikulare lua bel sonoreso (unik en Interlinguistiko) ma samtempe aceptar, eventuale kam alternativivi, kelka formi vicin al idiomi "natural". Ma qua metodon uzar?

On konstatas ke l' Ido kontenas multa posiblesi ne explotata.

Profitar oli esus garantio por harmonioza developo, ed altraparte to quietigus le timida. Ta metodo recevis nomo "cherpar ek nia propra fonto"; pro to me selektis titulo por mea futura verko "Ek nia fonto".

Vua judiko esos util por me (kelka semani pos nun). Plez aceptar l' expreso di mea bona saluto.

Andreas Juste.

Letri da Louis Pascau

St Nazaire, 5.11.1977

Kar amiko,

Depos sendir a vu mea duesma texto pri “Literaturo”, por “leI”, me stulte ajornis til nun prego modifikar ulo poka, se lo es ankore posibla.

Yel 12a lineo, ube me mencionis exemple famoza skripinti plurandan e plutempana, me nun deziras:

1e adjuntar: “Tolstoï”

2e mencionar: “Molière”, via Descartes, nam ilca, malgre habila frazi, esis plu propradice filozofo kam skriptero. Do, la mancionuro aludita divenus: “...kam Omeros, Virgilius, Shakespeare, Goethe, Tasso, Tolstoï, Molière...”

Voluntez pardonar ta chanjo, e redigor olu (nur se lo ne penigos vu).

Pri la poem-kolekto, plura samideani ja sendis a me diversa verketi origina o tradukita. Ma konvenus haveskar, pri singla poeto, kelka informuri, por qua o kin linei biografiala (nasko, morto, lando, verki...). To semblas ne-facila, ma me questionos la pioniri samlandana.

Esperende, mala stando di mea spozino e di me ipsa – ultre plusa suciigivi – ne impedos me realigar ta poemaro... futuro ne esas sekura, ve!

Amikala saluti a vua kara spozino ed a vu ipsa...

anke a la Carlevareti!

Lui Pasko

P.S. Probable vu ne ja retromigris a Ticino – o ca letro sequos vu adibe.

St Nazaire, 26.3.1981

Kar amiko Carlevaro,

Quante me shamas tante tardigir lo delonge promisita: kolektar Ida poemi! Pardonez me!...

Origine, kom pretexto ajornar l' entraprezo, me ekspektis triesma paketo de poemi anuncit da kompatinda AARONOV e quan me nultempe recevis. Ekspektado koldigas ardoro. "Belle Philinte, on désespère alors qu'on espère toujours". Pokope me plu neglijis sekreta remorso sempre plu febleskanta - ed interferaji dispersis mea idej, oldesko gravigante l' abandono.

Subite, anonco dil baldeskanta "seminario" en "LA CHAUX-DE-FONDS" quaze titilis mea memoro e stimulas me hodie.

Do me ja sendas apude poemi da nova samideano BOUTS, qua ve! ne plus donas vivo-signo depos morto di lua spozino, e, pose, di lua filiulo; e poemi da yun-mortinta ausma PORMALE, di qua l' anno semblas esir tante freska.

Plus apoemi da plura poeti sequos.

Utree, me audacis questionar Andréas JUSTE, ka, malgre grava tasko preparar la kursi literaturala, il povus ipse selektar sis o sep ek sua maxim recenta poemi, e mem - se il savas Esperanto - kad il ipse tradukus oli aden ta linguo. Ca faciligus vua tasko, e -- pro ke traduko es trahizo -- il ipse responsus pri sua propra trahizeso, ka ne?

Ke konjektas kom preferinda sendor a vu lapoemi per mikra paketi intersucedonta, por ke vu povez pokope tradukor ili -- e pro ke me ne fidus a me, kande me ne ja komencis ulo.

Kordiale vua

Lui Pasko

St. Nazaire, 29.3.1981

Kar amiko Carlevaro,

Pardonez me desjuntir la poemi da Michel BOUTS, sendinte plura en l' antea kuverto e pose trovinta du plusa, quin me tre prizas, e ke do me sendas hike.

Forsan esus autila, pri la versi da Bouts e ti da Juste, por ke la lektonti bone skandez oli e ne konjektez erore klaudiko, pre-informar pri l'okazonala uzo dil krazo.

Sendesos plus apoemi da plusa poeti.

Amikale vua

Lui Pasko

Homaji a vua spozino ed amikalaji al infanti.

St Nazaire, la 18-a di aprile 1981

Kar amiko,

Prehiere e hiero, me riskis agar lo nun agenda por la literaturala seminario en La Chaux-de-Fonds e por la posa Ido-Konfero en JONGNY. Ni amba, en qui, sempre plu ofte, ulo neprevidite desfuncioneskas, juis, dum preske un monato, saneso pasabla. Ve! fato - malicoze kapricozo - igis mea kara spozino de vekesko dolorar pro akuta krizo *artrozala; ula movo neposibligas represar vivaca: “aye! aye! aye!” Evante nun 68 yari, ni esus saja ne plus livar hemo! Ma quale rezistar tenteso rividor l’ amiki? Ni do esperas, ke la dei favoros nia iro en agosto. Amen!...

Intertempe, me recevis de Andréas JUSTE bindita kolekturo de poemi da lui. Il fidas a me selektor le preferinda, dicante (pasable juste) ke l’ autoro esas la minim kompetenta pri sua propra verki. Do me balde sendos a vu selekturo plusa.

Me dankas vu pro vua letor del 5-a. Me opinionas kom dezirinda, ke vu ipse selektez la poemi maxim digna, inter ti quin me ja selektis; tale oli esabos duople preferita.

Pri la biografieti, plura esas desfacile realigebla.

BOUTS, mea rekrutito, pos morto di sua spozino, longe e kruele agoniinta, e la morto posa di sua filiulo, cesis docar en la skolo: “Gai savoir”; skribis a me, yari ante nun, lasta letro desesperoza; divenis interesebla da nulo, e ne plus donis vivo-signo. Me ne savas lua adreso aktuala.

Es danke Aaronov, ke me konoceskis, ye plura yari ante nun, la talento di Ausma PORMALE; il konsilis a me laudar elu per letro adresizend a Siorino Erna VOROBYOVA, Fr. Englsa iela 55, 226001 Riga-1- dz 10, U.R.S:S:

Me quik skribs ad eli amba, ma me nultempe recevis respondo.

Utree, AARONOV, blindeskinta, ne plus skribas, e me ne havas informuri pri la sovieta poeti.

Nur VEX donis noto biografiala pri su. Me questionis Kozi SATO, e JUSTE. Forsan me audacos propozar ulo da me ipsa.

Ma se ni ne havas biografiajo, pri omnu forsan konvenus karear ta precizaji pri omnu???

Yen, por vu ipsa e por vua familio, mea paskala bondeziri, akurate konceptita, quankam tro tarde sendata.

Kun kordialaji de ni amba

Luis Pasko.

P.S. Ni amba tre kompatas la yunulo suisa, jus mortinta del atento, en Korsika.

St Nazaire, la 16-a di mayo 1981

Kar amiko Carlevaro,

Pardonez me tante longe interruptir mea tasko. Multo interferis, ultre mea apatio kreskanta.

Hodie, me juntas 7 poemi da Andréas Juste:

A- L' argironeto

B- Nubi

C- Sonjo-soni

D- La semero

E- "Ho vi qui vivas..."

F- "De la palaco"

G- Olim e nun.

Ultre prizindeson, me mustis konsiderar fitiva dimensiono.

Pri la notici biografiala, me expektas elementi de plura poeti, ma me ne havas l' adreso di omna, ex: BOUTS e l' Estani.

Nextafoye, me timide propozos mikraji da me, e forsan kurta prefaco, se vu ipse ne intencus facor olu.

Bona kurajo! Bona stando! Homaji a Siorino Carlevaro. Kisi a la infanti. Kordiale vua -

Lui Pasko.

P.S. Samtempe, me konfesas a Sioro JUSTE, supozante miskopio, substitucir: "naturala", vice: "naturale", en la 2-a verso dil 7-a strofo de "L' Argironeto"; e: "tracizas", vice "tracofas" en la 4-a verso dil 6-a strofo de "Olim e nun", e me pregas ilu quik avira vu direte, se il ne konkordus.

St Nazaire 20.5.1981

Kar amiko Carlevaro,

Hodie, me sendos timide ula kozi da me ipsa. Probable vu ja havas sat multa poemi e mem plu multa kam lo dezirita. Vuafoye, vu selektos, segun vua gusto, le tradukind ed editinda.

Pri la notici biografiala, me expektas elementi. Probable ni indijos informuri pri du o tri poeti e mustos karear li.

Vu ja havas sato lektenda, do me kurtigas ca letro.

Homaji a Siorino Carlevaro. Amuzivi al Carlevareti.

Kordiale vua

Lui Pasko

P.S. Juntasas 6 folii A-B-C-D-E-F.

St Nazaire, la 29-a di mayo 1981

Kar amiko Carlevaro,

Yen apude quar notici biografiala (pri VEX, SATO, JUSTE e vua servisto).

Utree, me skribs a Michel BOUTS, ma ye lua olim adreso, probable kaduka nun (Ecole "GAI SAVOIR", 35560 BAZOUGES-LA-PEROUSE).

Pri Ausma PORMALE, segun olima konsilo da Boris AARONOV, me demandis elementi biografiala ad elua amikino: Siorino Erna Vorobyova, 226001, Latvia, Riga, Fr. Engelsa iela 55 dz 10, U.R.S.S. - Ma antea letro ne sucesabis atingar el.

Do me skribis pluse a koresponderino mea: Nina ABRUKINA, CCCP, KIEV 34, 252034, ul. Streleckaya 28 kv. 1, U.R.S.S.:

Pri la cetera poeti inkluzota, me esperas, ke vu ipse povos skribar, segun lo propozita en la kartedo del 25-a, amuzive ilustr4ita pri la "literatura foiro", e pro quo me dankas vu.

Komprenende, vu aranjos l' antologio segun vua judiko, tamen me permisas a me demandar, ke vu voluntez rezervar por mea kozi, la plaso lasta. Predanko!

Me regretas, ke ne omna landi esos reprezentata, e forsan existas nova poemi editinda qui me ne konocas, ma ni ne povas ajornor l' antologio til certeso inkluzar omna teksti inkluzinda. Vu savos bona exkuzigar la neevitebla lakuni.

Kordialaji a vu ipsa e vua familio.

Lui Pasko.

St Nazaire, la 30-a di mayo 1981

Co esis providebla: mea letro a BOUTS retrosendesis dal Posto, qua mencionis: “parti sans laisser d’adresse”. Es neprobabla, ke il duris abonar “Progreso”; cakaze, Dlo BOSSHARD forsan havus ilua adreso nova. Me tre regretas perdir la traco di ta samideano, nam ni amba esas pasable afina. Desespero tacigis ilu, ve!

Kordiale vua

Lui Pasko.

St Nazaire 19.X.1981

Kar amiko Carlevaro,

Pos revizo, me retrosendas a vu la poemi, en du kuverti prudente rekomendata.

La tipografuro esas elegant e pleziva. Me remarkis poka mis-imprimuri, quin me notizis per krayono.

Tamen ulo emabarasas me. Irgequantafoye me rilektis, ye la pagino 15, la tradukuro da GAPONENKO del poemo da Taras SHEVCHENKO: “Foriras nokti, jorn’ rapide”, ed irgequante me esforcis konvinkar me ipsa pri lua insertindeso en l’ antologio, me ne sucesis tolerar tante multa vorti ne trovebla en l’ Ido-dicionarii. Quon vu ipse opinionas? Kad esus ankore posibla eliminar olu? Se substitucendajo necesa, ka ne posibla substitucar la restanta tradukuro da la sam auro: “KOLOMBI FLUGEZ”? Ma to quon vu decidis esos lo ya preferinda.

Anke pri la titulo, ed es timide ke me proponas: “Kalidoskopo”. Vu ipse selektez la titulo libere.

Esperante suceso, me gratulas e dankas vu. Mea spozino salutas vu.

Amikalaji a vua familio.

Lui Pasko.

P.S: Me samtempe chekagas 10 S.F. por du exempleri - predanko.

St Nazaire 20.12.1981

Kar amiko,

Hiere me surprizesis, ricevante agreabla poemi da Siorino NEUSSNER. Me konsilis ad elu sendor exemplero a vu, kaze ke ankore posiblesus adjuntar uli en l' antologio. Ma me supozas ke nun esas tro tarda.

Malgre desquietigiva bot-bruisi, me bondeziras varme, por vu ipsa e por le vua, joyoza festi e kontentigonta yaro 1982. Paco durez!... Ido anke. Kordiale

Lui Pasko

Bonne année. J. Pascau

St. Nazaire, 12.9.1981

Kar amiko Carlevaro,

Tre plezis a me parlektar vua komentaro pri la poemi selektita. Ol esas densa, subtila, nuancizita. Brave!

Hike ed ibe, me timide krayonagis mea vidpunto dil instanto, qua, komprenende, esas subjektala maxim ofte, pri ta o ca vorto quan me preferas, sen esar certa ke ol esas preferinda. Vu ipse decidis.

Vu tamen bone laudis la talento di Andréas JUSTE kam olu ya meritas lo. Esas fortuno di skarsa Idistaro inkluzar tala poeto en olua poka rangi. Lore bukolikal, lor etikala, lore humuroza, ilua poezio sempre ecelas charmar l' oreli e la spirito per versi perfekta.

Me quante plu redeskis pro quaza shamo, videskante, ke vuatre prizind amikeso igis me nemediate seguar tala maestro. Fakte, me sempre skribis nur mikraji, quin me sensucie lasis disfugar, quale infanto dissuflas efemera sapon-buli, quik explozonta pos iluzionoz iriso. Esus negratitudoza plendar pri vua indulgema favoro; ma me esus prezuntanta, se me ignorus, en olu, la parto di vua kordiala sentiementi. Oli joyigas me.

Dum yari, mea rekrutito BOUTS ed amiko VEX (Miroslaw) esis tam fidela e konfidencema koresponderi kam zelem e talentoza Idisti. De ja longe, li amba, pro grava tribulivi, ve! ne plus donas vivo-signo, e me sentas kom chagrenigiva frustrado lia tacado semble duronta.

Pri Boris AARONOV e Nikolay GAPONENKO, vu judikis lia poemi tre juste, ma forsan kelke severe. Ka nocus finar l' unesma di la du alinei per frazo kelke dolcigiva kom balzamo (olta sugestio -- komprenende --altra)?

En La Chaux-de-Fonds, Andréas JUSTE revelis a me, ke sioro Axel RYLANDER anke skribis prizinda poemi. Me ne savis lo. Forsan konvenus a vua projekto, ke vu questionez ilca tateme; vu ya sagace decidis.

Pri La Chaux-de-Fonds, ka vu ja savas, ke, pos vuadeparto, ye la vespero ante nia iro a JONGNY, me subisis longa krizo koronala? Mea kara spozino e nia vicina amiki belga advokis mediko. Quik aparis du terorigiva kolosi en bluzi blanka, qui volis ekambulancigar me por la hospitalo. Tam tromplante kam puero kapricoz, me obstineme refuzis. Videble deceptita, la du blanka kolosi livis me; li foriris. Fakte, mea koronalaji pokope rifuncionis normale. Memorante la ceno, me repentas deceptir la du kolosi helpema. Forsan li ankore meditas, sukusante sua kapi, pri negratitudo di ula homi...

Tamen, l' agreablaji dil sejorno en vua splendida lando eklipsis tote ta tribulivi. Omno charmis la partoprenanti. La kursi da JUSTE, lore savoza, lore humuroza, revelis a me Ida trezoro, quan me ne imaginabis. Ol kelke konsolacas pri skarsesko - forsan provizora - dil Idistaro. Kom novico, mea bokuzulo Robert JUIGNER, auro

dil astoniva vortaro Ido-Jpona, ambicias stimulator la pueri dil tota mondo ad Ido. Amen!...

Fato ne cesas agacar me. Instanti sendolora divenas propra mirakli. Nun, me akute doloras pro ciatika nevralgio. Ol rieventas de tempo a tempo. Quankam Ido-skrivo kelke distraktas me de ta diablida tormento, me ne plu longe tedos vu.

Mea spozino e me kungratitudas vu tante jentile acceptir ni. Homaji a Siorino Carlevaro. Kisi a la tri Carlevareti.

Kordiale vua

Lui Pasko

P.S. Aye! Aye! Aye! (me staceskas)

St Nazaire, la 30-a di decembro 1981

Kar amiko Carlevaro,

Jus joyinte recevar vua blualetro, me quik dankas vu pri vua bondeziri, e me iteras le
nia.

Brave! parfinir edito dil antologio, ed oportune ante la festi. Dankego sendir 4/5 ex.
a me.

Ma ve! me recevis nul exemplero. Caperiode, pleto de sendaji inkombras la posti,
e forsan tardeso esas pardonebla. Ni do lasez un semano pasar; se, dum ta fristo,
nulo parvenos, me pose riskribos a vu (komprenende, me riskrbus anke,
kontreakaze, por danko).

Gratulo pri l'imajo ilustranta vua letro!

Kordiale vua

Lui Pasko

St Nazaire, la 26-a di januaro 1982

Kar amiko Carlevaro,

A vu qua ja tanton agas, pardonez me demandar ulo plusa. Ka vu povos fcile skribar a me la nomi dil samideani a qui vu ja sendabos od intencos sendor l'antologio?

Sen vartar vua respondo, me nun esas ofronta un exemplero (ek olti quin me havas) a mea korespondero usana, Richard EARNHART, erudito tro jeneroza, qua plenigas mea hemo de libri, revui, jurnal-tranchuri, teatro-programi, edc... edc...

Predanko! Amikalaji a vua kara familio.

Kordiale

Lui Pasko

St Nazaire, 26.IV.1982

Kar amiko Carlevaro,

Ka me ja dankis vu pro vua letro del 2-a di februaro? forsan ne! Fakte, me krulas sub amaso de letri respondizenda.

Pluse, grava cirkonstanci perturbis la rutino di nia oldeso. Nia quaza bofiliulo usana, Richard, pos agonio long e doloroza, mortis exakte ye la vera di di lua 36-a aniversario. Konseque de automobil-acidento, vundita lu lor ke il evis nur 5 yari, il esis epilepsiika. Malgre skeptikeso di ilua patro, psiko-medico en Texas, nia filiino (unika filio), esforcis, dum 12 yari, risanigar ilu. Kom experto, vu divinas la terorigiva peripecii di tala uniono quan sempre plugravigis l' inklineso dil malado ad ebriekar. Plurfoye emoco e vetero tempestanta afektis mea koronalaji.

Esperende vu e vua familio standas bone e nun juas agreabla nasko dil printempo - vera poezio!

Voluntez sendar a me quar plura exempleri dil antologio, po qui me postchekagas hdie 20 F.S. (kad es sata?).

Me ja donis l' unesma exempleri a:

- Kozi SATO (Japonia)
- Richard EARNHART (Usa)
- André GONTIER (Francia)
- Me ipsa.

Me intencas donor l'exempleri expektat a:

- Robin SELF (Anglia)
- Robert JUIGNER (Japonia)
- Mirosław WIECHOWSKI (Suedia)
- Nik Ap GLIN (Anglia).

Kaze ke vu savus ke ulu ek li ja havas exemplero, vu esus afabla informar me.

Kordialaji a vu e vua familio.

Predanko.

Lui Pasko.

P.S. Esperante cirkonstanci lore favoriva, mea spozino e me balde aranjos dati pri nia partopreno ye la semano literaturala en La Chaux-de-Fonds e la posa Ido-konfero en Jongny. Quik pos informeso che voyaj-agenterio, me skribos a vu pri lo e sendos pekunio.

***

Vu savas, ke mea bokuzulo Robert JUIGNER, qua jus parfinis vortaro IDO/JAPONA, lore vakanconte en Francia, parto-prenos l'Ido-konfero dum du dii tota.

St Nazaire, la 10-a di mayo 1982

Kar amiko,

Jus ricevinte, camatine, la quar exempleri dil antologio, me hastas dankar vu. Perfekte kuvertizita, oli arivis en perfekta stando, ed al danko me adjuntas gratulo.

Quale anuncita, me destinas oli a 1) Robin SELF, 2) Robert JUIGNER, 3) Miroslaw WIECHOWSKI, 4) Nik ApGLYN.

Me dankas vu plus pro vua letro del 28-a di aprilo. Me imaginas desfacilesa di vua taski profesionala, kam tribunala experto. Quante delikat afero!

Pos transpir pasable la monati kolda, me nun gripikeskas! Kad es ne originala?

Mea spozino e me ipse kordiale salutas vu e vua kara familio.

Lui Pasko.

St Nazaire, 12.VII.1982

Kar amiko Carlevaro,

Boris AARONOV rare lektas e skribas nun, pro sua malada okuli. Tamen il penante skribis a me, yel 1-a di lasta marto, letro pasable longa, en qua il expresis deziro recevor exemplero dil antologio. Advere, me shamas ajornir mea respondo til la 22 di lulio, ed esir lore ne certa pri lo respondenda. Segun vua letro del 2-a di februaro, forsan vu ipse ja intertempe kontentigis nia *ukrainiano, ed intencas balde kontentigor ilu. Kontreakaze, me volunte ofrus exemplero ad AARONOV, qua esis olim un de mea koresponderi maxim fidela (quankam sempre kelke tro kritikema!...)

Me predankas vu pri informo, ed adjuntas homaji kun kordialaji por vu e vua kara familio.

Lui Pasko.

St Nazaire, 26.VII.1982

Kar amiko,

Danko pro vua post-karti. Ni espera, ke vu vakancis agreable kun vua familio.

Yen l'adreso demandita:

252053 USSR Kiev-53

Nesterovskiy per. 13 kv. 6

Sioro Boris AARONOV

U.R.S.S.

Fortunoze, Kozi SATO nun vakancas che sua familio en Tokyo, dum ke la notora tifono esas devastanta ilua rezideya urbo: NAGASAKI. Il tre prizis l'antologio.

Regretinde, Mirosław Wiechowski (Vex), qua esis olim mea korespondanto maxim konfidencema, ne ja respondis pri l'anunco di la libro. Me vartos vivo-signo ante sendor olu.

Patro JUIGNER konfidis a me revizar la parto Ido de lua vortaro JAPON/IDO. Me balde parfinos la tasko e me sendos l'antolgio samtempe.

Me ja snedis exemplero a Nik ApGLYN, yel 21-a di ca monato. Il ipse editabus ula verko: "Nova Horizonti" (segun Self).

Mea spozino e me ipsa salutas kordiale vu e vua familio.

Lui Pasko

St Nazaire 12-VIII-1982

Kar amiko,

Danko pro vua letro del 15-a (!) di agosto e pro l'exemplero di "Planlingvistiko".

Multa Idisti unesme lernabis Esperanto; li esas apta lektar e ya prizar ta nova revuo. Kontree, me komprenis utileso di L.I. e spontane selektis Ido, erste ye 1969. Nun, me koncias esar tro olda, kun cerebro ve! ne sat aquirir e naturale tro mixema, pri lerneskar Esperanto; (me de-lore pelmeligus amba lingui, perdante l' una sen ganar l' altra). Ultree, mea povreso ciencala ne povus richigor ta nova revuo. Pluse, quankam retretinto, me okupesas da poeziala taski, ex. notizar nun poemi multa por la proxima festo - vera korveo!...

Me donos l' exemplero jus recevi a mea hika amiko LEROMANCER, qua praktikas nur Esperanto.

Bona chanco! Danko e saluto a vu ed a vua familio.

Lui Pasko

P.S. Me tre prizas la poemo da JUSTE: "A la vinkiti"; tote portuna, ve!

St Nazaire, 29.9.1982

Kar amiko,

Voluntez perdonar tardeso e, forsan, erori.

Me skribas a vu per karto aparta anuncant ca sendajo.

Do me hike taceskos.

Kordiala saluti.

Lui Pasko

St Nazaire, 7.12.1982

Kar Amiko Carlevaro,

La “Suisa Ido-Buletino” di januaro 1983, quan me jus recevis, stimulas me a skribo, malgre mento apatioza. Fakte me subisis, hiervespere, tre dolorigiva krizo di “takikordio” kun astmo, e male vekis de mala nokto.

Es oportuna laudar Lous COUTURAT kom eminenta pacifisto, nun kande pacifisti esas omnube suspektat ed ulube ja persekutata. Forsan fato, semblinte kruela, tamen favoris ilu, mortigante lu yel unesma dio dil unesma mondomilito. Se, sidante borde di fora planeto, lua ***mani spektas, per teleskopego, lo eventanta sur la tero, di ya varsos omna lakrimi quin ***mani povas varsar. Fortunoze EPIKTETOS, qua tre influis mea yuneso, docis, ke singlu responsez pri nur lo dependanta de lui, sen tro siciar pri omno cetera...

Ma nebuloza kapo devas abstenar pri folozio, quante plus ke nula filozofio rezistas sucesoze mem la minima ***pedkalo, e ke veneracinda EPIKTETOS su sokursis me hiervespere.

Cetere, la skopo de ca tareto esis nur dankar e gratular vu, ultre portar a vu ed a vua familio mea bondeziri por gayigiva festi e kontentigonta yaro 1983. Kordiale

Luis Pasko

Meilleurs voeux. J. Pascau